

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ПРОГРАМА

ТРАНСФОРМАЦІЯ МІСІЇ УНІВЕРСИТЕТУ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

TRANSFORMATION OF THE UNIVERSITY MISSION IN THE CONTEXT OF GLOBAL CHALLENGES

Методологічний семінар кафедри педагогіки,
присвячений 96-й річниці
Сумського державного педагогічного
Університету імені А.С. Макаренка
та 90-й річниці кафедри педагогіки

11 грудня 2020 року

Суми

Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка

2020

Цілі методологічного семінару:

1. Обговорення широкого кола педагогічних проблем, що актуалізуються в умовах сучасних глобальних викликів.
2. Презентація новоствореної групи суб'єктів-стейкхолдерів програми Освітні-педагогічні науки “Doctoral House in Education” у соціальній мережі Facebook.
3. Презентація та обговорення актуального методичного досвіду викладання педагогічних дисциплін в умовах дистанційного навчання.
4. Презентація матеріалів та результатів докторських досліджень аспірантів кафедри.

Учасники методологічного семінару:

Кондратюк Світлана Миколаївна, кандидат педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Сбруєва Аліна Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Бойченко Марина Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Бикова Марія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Волошко Ганна Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Кривонос Ольга Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Осьмук Наталія Григорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Проценко Іріна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Чернякова Жанна Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Чистякова Ірина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Авраменко Віта Василівна, аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Бойченко Віталій Віталійович, аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Коханова Наталія Юріївна, аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Лохоня Микола Миколайович, аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Михайличенко Ірина Володимирівна, аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Трофименко Аліна Борисівна, аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Шупик Тетяна, аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Регламент методологічного семінару:

Доповідь на засіданні – до 15 хвилин.

Відкриття семінару

Кондратюк Світлана Миколаївна, кандидат педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Доповіді

Актуальні тенденції розвитку ЄПВО: Римські настанови на 2021-2030 рр.

Сбруєва Аліна Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

У доповіді проаналізовано перспективи розвитку Болонського процесу у 2021-2030 рр. відповідно до рекомендацій, сформульованих у документах Римського міністерського саміту ЄПВО (17 листопада 2020 р.). Схарактеризовано глобальні виклики, що стоять в сучасних умовах перед людством у цілому та вищою освітою зокрема, які повинні бути враховані у визначенні перспектив розвитку ЄПВО. Здійснено порівняльний аналіз традиційних пріоритетів Болонського процесу (якість, прозорість, мобільність) та нових (інклюзивність, інноваційність, взаємопов'язаність), презентованих у Римському комюніке. Висвітлено сутність документів Римського саміту, які стосуються проблем академічної свободи, соціальної інклюзії, професійного розвитку викладачів вищої школи у ЄПВО.

.....

Формування цифрового навчального середовища закладу вищої освіти: виклики для СумДПУ імені А.С. Макаренка

Бойченко Марина Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Висвітлено особливості формування цифрового навчального середовища закладу вищої освіти, що розглядається як адаптована екосистема цифрових інструментів для підтримки студентів і викладачів у процесі дистанційного навчання. Окреслено форми дигіталізації середовища закладу вищої освіти. Окреслено проблеми, які виникають на шляху створення цифрового навчального середовища закладу вищої освіти, зокрема й СумДПУ імені А.С. Макаренка: прагнення до імітації очної освіти, що призводить до погіршення якості копії порівняно з оригіналом; слабкий контроль якості освітніх продуктів; низька інтерактивність; примітивізація компетентностей тощо.

Формування професійної толерантності майбутнього педагога як виклик для СумДПУ імені А.С. Макаренка

Бикова Марія Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Предметом дослідження є професійна толерантність як одна з найважливіших педагогічних якостей та загальнокультурних компетенцій випускника сучасного вишу в умовах модернізації освітньої галузі. Метою виступає обґрунтування необхідності теоретичного аналізу проблеми формування педагогічної толерантності майбутніх педагогів. Проаналізовані наукові підходи щодо визначення структури та складових професійної толерантності педагога. Доведено, що рівень розвитку професійної толерантності позначається на якості як одержуваної освіти так і на наданні освітніх послуг. При проведенні дослідження був застосований комплекс методів, відповідних дослідницьким завданням: вивчення і аналіз філософської, педагогічної та психологічної літератури; вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду; соціологічні методи (бесіди, анкети, інтерв'ю); спостереження.

.....

Цифрові інструменти організації групової роботи майбутніх педагогів в процесі вивчення курсу «Педагогіка»

Волошко Ганна Валеріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

У виступі доповідач розкриває проблему впровадження цифрових засобів в процес підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності. Автор визначає особливості освіти 4.0, сучасні тренди і цілі в освіті. Демонструється взаємозв'язок між таксономією Блума і моделю SAMR як сучасною технологією інтеграції цифрових інструментів в освіті. На прикладах використання цифрових методів на різних етапах навчальних занять автор доводить позитивне значення використаних технік. На фотоматеріалах зображені приклади організації гейміфікованої педагогічної практики в дистанційному режимі, проведення діагностичних досліджень на початку занять, проведення рефлексії наприкінці занять і приклади організації інтерактивних форм групової роботи, таких як «Шість капелюхів», «Метод Волта Діснея», розв'язання педагогічних задач в групах.

Проектна діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутніх педагогів в контексті Концепції нової української школи

Кривонос Ольга Борисівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

У доповіді представлено результати дослідження шляхів формування професійних компетентностей майбутнього вчителя відповідно до реформи нової української школи. Проаналізовано умови, які забезпечують розвиток педагогічних компетентностей в педагогічному університеті. Зокрема, виявлено дидактичні можливості проектної технології навчання як одного із

альтернативних шляхів підготовки компетентного вчителя, що забезпечує розвиток таких компетентностей як: готовність до інноваційної діяльності, розуміння пріоритету і сутності проектної та інших освітніх технологій; формування здатності працювати в команді, взаємодіяти з колегами по навчанню; володіння інформаційно-освітнім простором, доступом до інформаційно-освітніх ресурсів під час підготовки проекту тощо.

Педагогічно організоване дозвілля як метод виховання дітей та молоді в сучасних умовах

Осьмук Наталія Григорівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

У дослідженні з'ясовано сутнісні підходи до визначення понять «дозвілля», «дозвілля школярів», «педагогічна організація дозвілля». Підкреслено рекреаційну, розвивальну, виховну функції дозвілля. Розглянуто проблему організації вільного часу сучасних дітей з позицій суб'єктів процесу, визначено їх роль в організації змістовного відпочинку. Схарактеризовано напрямки можливої дозвіллевої діяльності. Проаналізовано виховний потенціал дозвілля як ресурсу, засобу й методу формування особистості. Показано педагогічне організоване дозвілля як вільну творчу діяльність дітей та підлітків, що характеризується широким спектром можливостей задоволення пізнавальних, комунікативних, виховних, соціальних потреб особистості.

Специфіка та перспективи використання дистанційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців

Проценко Іріна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Проаналізовано особливості дистанційного навчання, її переваги: зручність і вигідність через вільний доступ до інформації у будь-який час та у будь-якому місці та недоліки; збільшення фактичного педагогічного навантаження (затрати часу викладача на підготовку та проведення заняття); психологічна непідготовленість деяких студентів до самостійної роботи; недостатній рівень комп'ютерної грамотності окремих студентів, що потребує від викладачів розроблення додаткових методичних рекомендацій, індивідуальних роз'яснень тощо. Виділено проблеми організації освітнього процесу студентів в закладах вищої освіти. З'ясовано, що здобутий досвід є позитивним і вагомим на шляху подальшої цифрової трансформації як визначальної характеристики вищої педагогічної освіти в довгостроковій перспективі. Підкреслено, що дистанційне навчання є відкритою та доступною, дозволяє реалізувати права людини на отримання інформації і безперервної освіти.

Формування дослідницької компетентності майбутніх докторантів у процесі викладання курсу «АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО»: в рамках проєкту Жан Моне модуль

Чернякова Жанна Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Метою дослідження є формування дослідницької компетентності майбутніх докторантів у процесі викладання курсу «Академічне письмо». З'ясовано та висвітлено структуру змісту дослідницької компетентності, а саме когнітивний, мотиваційно-цільовий, діяльнісно-оцінювальний та комунікативний. Висновки: підготовка докторантів проходить період суттєвих трансформацій; дослідницька компетентність являє собою якісну характеристику особистості майбутнього докторанта; оновлення докторських програм передбачає формування дослідницької

компетентності з метою проведення якісного власного наукового дослідження.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка як середовище професійної підготовки в умовах модернізації педагогічної освіти

Чистякова Ірина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

У дослідженні визначено контекст діяльності педагогічного закладу вищої освіти, в якому виділено кілька аспектів, що впливають на характер його діяльності: по-перше, криза всіх колишніх механізмів розвитку людства; по-друге, зростання ролі людського фактора в історичному процесі, вплив окремої особистості на вибір можливих варіантів подальшого розвитку суспільства в цілому, що призвело до розвитку таких понять, як «людські якості», «людський потенціал» і «людський капітал»; по-третє, кінець ХХ – початок ХХІ століття відзначені хвилею критики на адресу вищої освіти та діяльності університетів; по-четверте, в українському суспільстві склалася стійка думка про так званий подвійний негативний відбір кадрів, коли в педагогічні ЗВО йдуть не за покликанням, а у зв'язку з тим, що не вдалося вступити в більш престижні заклади; по-п'яте, продовжується модернізація української освіти. Усе це вимагає перегляду стратегії розвитку закладів вищої освіти України, зокрема педагогічних.

Формування підприємницької компетентності у вихованців еколого-натуралістичних гуртків закладів позашкільної освіти

Авраменко Віта Василівна, аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

*У XXI столітті об'єктивною потребою є підвищення рівня освітнього процесу у закладах позашкільної освіти. Учнівська молодь має володіти не шаблонними знаннями, уміннями та навичками, а й сформованими компетентностями, серед яких є **підприємницька**. На основі аналізу наукової літератури, нормативно-правових документів, навчальних програм, принципів, форм і методів навчання в закладах позашкільної освіти, урахування власного педагогічного досвіду нами було розроблено модель формування підприємницької компетентності вихованців еколого-натуралістичних гуртків, що презентує цілісний алгоритм дій, який сприяє формуванню в учнівській молоді підприємницької компетентності. Інтердисциплінарність моделі базується на взаємопроникненні отриманих знань для цілісного сприйняття світу.*

Розвиток інженерної складової STEM-освіти: сучасні тенденції

Бойченко Віталій Віталійович, аспірант кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Окреслено тенденції розвитку інженерної складової STEM-освіти США, зумовленої необхідністю підготовки нової генерації талановитих інженерів, які мають заповнити робочі місця в майбутньому й допомогти зберегти інноваційність та конкурентоспроможність країни. З'ясовано, що інтегрований підхід поглибить вивчення STEM-дисциплін є ефективним під час формування критичних навичок XXI століття, необхідних школярам для успішного вступу до закладу вищої освіти й побудови кар'єри, а саме: навичок роботи в команді, вирішення проблем, збору й аналізу даних, передачі складних ідей, комп'ютерного моделювання, а також здатності до компромісів та оптимізації.

Організація навчання англійської мови учнів в початковій школі Польщі

Коханова Наталія Юріївна, аспірантка кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

У статті розглянуто організаційні та змістові засади, що регламентують процес навчання англійської мови в польській початковій школі. Відзначено, що наразі проводиться реформа середньої освіти в Польщі, згідно якої початкова школа стає восьмирічною. В результаті дослідження виявлено, що початкові школи Польщі дотримуються рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи про посилену програму навчання сучасних мов Європи. З'ясовано, що польська початкова освіта I етапу спрямована на підтримку дітей у їхньому інтелектуальному, емоційному, соціальному, етичному, фізичному та естетичному розвитку.

Гуманна педагогіка: траєкторії розвитку

Михайличенко Ірина Володимирівна, аспірантка кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

У доповіді схарактеризовано пріоритети розвитку освітнього простору XXI століття як людину центрованого, спрямованого на формування людини нового типу, готової жити в інформаційному суспільстві; розв'язувати нестандартні ситуації, реагувати на стрімкий інноваційний процес, вільно володіти інтерактивними методами, формами та засобами роботи, що спрямовані на досягнення результату. Здійснено термінологічний аналіз розвитку концепції гуманістичної педагогіки. Висвітлено особливості трактування гуманної педагогіки в педагогічній системі Ш.Амонашвілі та у педагогічній діяльності директора лебединського педагогічного коледжу Л. Кірдіцевої.

Фасилітаційна компетентність майбутніх вчителів природничих дисциплін: практичне значення

Трофименко Аліна Борисівна, аспірантка кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

У доповіді обґрунтовано необхідність формування у педагогів нової професійної позиції, а саме фасилітуючої. Розкрито суть фасилітаційної компетентності та її основні ознаки. Розглянуто характерні риси вчителя-фасилітатора, його функції в освітньому процесі. Конкретизовано особливості формування фасилітаційної компетентності в мовах дистанційного навчання в закладах вищої освіти, а також ключові форми педагогічної фасилітації в закладах загальної середньої освіти. Визначено практичне значення особистісно орієнтованої взаємодії, побудованої на принципах довіри та партнерства, метою якої є формування всебічно розвиненої особистості.

Педагогічні умови підготовки майбутнього вихователя до творчого розвитку дошкільників засобами казки

Шупик Тетяна, аспірантка кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Предметом наукової дискусії є проблема можливості та шляхів навчання педагогічній творчості. Спостереження практичної діяльності педагогів доводять, що різні вихователі працюють на різних рівнях творчої педагогічної діяльності, мають різні творчі успіхи, які зумовлені не тільки їх природними задатками, умовами розвитку і навчання, але й різним рівнем підготовки до педагогічної творчості. Саме тому ми вважаємо, що педагогічна творчість вихователя, як і педагогічна майстерність, не може пов'язуватися лише з якимось особливим даром. А. Макаренко у зв'язку з цим писав: «Майстерність вихователя не є якимось особливим мистецтвом, що вимагає таланту, але це спеціальність, якої треба навчитись».

Заключне слово.

Сбруєва Аліна Анатоліївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Узагальнила проблемне коло проблем, висвітлених на методологічному семінарі, сформулювала завдання проведення наступних сесій.

Кондратюк Світлана Миколаївна, кандидат педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Висловила вдячність учасникам методологічного семінару за якісну підготовку та цікаві доповіді.